

ขอบเขตการดำเนินงานทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

1. พัฒนากลยุทธ์ด้านทันตสาธารณสุขเพื่อการพัฒนาคุณภาพและบริการทันตกรรม

- 1.1 กำหนดทิศทางงาน/แผนยุทธศาสตร์ด้านทันตสาธารณสุขระดับจังหวัด
- 1.2 ประเมินทรัพยากรเพื่อการจัดการและส่งเสริมศักยภาพของเครือข่ายบริการ ทั้งบุคลากร และงบประมาณ เพื่อบูรณาการให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาด้านทันตสาธารณสุข
- 1.3 ประเมินผลงานด้านทันตสาธารณสุขของเครือข่ายบริการสุขภาพ
- 1.4 จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลข่าวสารทันตสาธารณสุข
- 1.5 นิเทศกำกับ/ติดตามการดำเนินงานทันตสาธารณสุขของสถานบริการและเครือข่ายปฎิบัติ

2. ส่งเสริมป้องกันและเฝ้าระวังทันตสุขภาพตามกลุ่มวัย

- 2.1 พัฒนากลยุทธ์ รูปแบบและเทคโนโลยีการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันทันตสุขภาพตามกลุ่มอายุ เพื่อสนับสนุนเครือข่ายและหน่วยบริการในจังหวัด
- 2.2 พัฒนาเครือข่ายและต้นแบบการส่งเสริมทันตสุขภาพ
- 2.3 บูรณาการกับกลุ่มงานอื่นๆและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 สนับสนุนและเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง แก่เครือข่ายบริการและหน่วยงานต่างๆ
- 2.5 กำกับ ติดตามการดำเนินงานป้องกันทันตสุขภาพ ตามกลุ่มอายุของเครือข่ายและหน่วยบริการในจังหวัด

3. พัฒนาระบบวิชาการ

- 3.1 พัฒนาระบบวิชาการ งานวิจัย และองค์ความรู้ด้านทันตสาธารณสุข แก่ทันตบุคลากร และถ่ายทอดความรู้แก่ อาสาสมัคร และประชาชนทั่วไป

แผนงานที่ 1 พัฒนากลยุทธ์ด้านทันตสาธารณสุขเพื่อพัฒนาคุณภาพและบริการทันตกรรม

กลยุทธ์

1. การจัดทำแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพช่องปากและพัฒนากลไกการติดตามประเมินผล
2. การบริหารจัดการด้านทรัพยากร
3. การพัฒนาระบบสารสนเทศที่ถูกต้องแม่นยำ ลดความซ้ำซ้อนของระบบรายงาน

1. การจัดทำแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพช่องปากและพัฒนากลไกการติดตามประเมินผล

กระบวนการดำเนินงาน

1.1 วิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยร่วมกันกับหัวหน้ากลุ่มงานทันตกรรมในรพ. ผู้รับผิดชอบงานทันตสาธารณสุขในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอทุกแห่ง และตัวแทนทันตภิบาลในรพ.สต. และเสนอประเด็นปัญหาสุขภาพช่องปากที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัย เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์จังหวัด

1.2 กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหาในเชิงระบบระดับจังหวัด และจัดทำแผนงานทันตสาธารณสุขระดับจังหวัด

1.3 กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้ในระดับพื้นที่

1.4 จัดทำคู่มือ/แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุขระดับจังหวัด

1.5 สนับสนุนสื่อ/องค์ความรู้ /ให้คำปรึกษาด้านวิชาการและกระบวนการทำงานแก่ระดับพื้นที่

1.6 ประสานความร่วมมือกับ CUP/สสอ./รพ.สต.และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

1.7 ควบคุม กำกับ นิเทศ ติดตาม การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการและตัวชี้วัดที่กำหนด ประเมิน

ผลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ และค้นหาวัตกรรม (Best Practice) เพื่อการพัฒนารูปแบบการทำงานให้เหมาะสมกับพื้นที่และบริบท ผ่านกระบวนการ

1.7.1 ประชุมหัวหน้ากลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลทุกแห่ง ตามไตรมาส

1.7.2 ประชุมคณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสุขภาพช่องปาก (Oral Health Service Plan)

1.7.3 ระบบรายงาน : HDC แบบรายงานประจำปี (รงท.) โปรแกรมยิ้มสดใสเด็กไทยฟันดี ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านทันตสาธารณสุข (เว็บไซต์) รายงานการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขปีละ 2 ครั้ง

1.7.4 เวทีสรุปผลการดำเนินงานทันตสาธารณสุขประจำปี เพื่อให้พื้นที่ได้นำเสนอผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานทั้งในเชิงการบริหารจัดการและการจัดบริการแก้ไขปัญหาตามกลุ่มวัย

2 การบริหารจัดการด้านทรัพยากร

กระบวนการดำเนินงาน

2.1 การจัดการด้านกำลังคน

2.1.1 ประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ วิเคราะห์ความต้องการกำลังคนด้านสุขภาพช่องปาก โดยให้สถานบริการทุกแห่ง ประเมินตนเองโดยการวิเคราะห์ส่วนขาดศักยภาพบริการสุขภาพช่องปากเมื่อเทียบเกณฑ์มาตรฐานศักยภาพบริการของสถานบริการแต่ละระดับ (Gap Analysis)

2.1.2 จัดทำแผนกำลังคนด้านสุขภาพช่องปากร่วมกับทันตบุคลากรทั้งระดับจังหวัด อำเภอและตำบล

2.1.3 ส่งเสริม สนับสนุนและเป็นแกนหลักในการวางแผนการกระจายกำลังคนด้านสุขภาพช่องปาก ทั้งทันตแพทย์ ทันตภิบาล นักวิชาการสาธารณสุข(ทันตสาธารณสุข) และผู้ช่วยทันตแพทย์

2.1.4 ปรับระบบบริการ ในรพ.สต. 3 รูปแบบ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพช่องปากของประชาชน ในพื้นที่ คือ

a) รพ.สต.ที่มีการจัดบริการโดยมีทันตภิบาลประจำ รพ.สต.

b) รพ.สต.ที่ไม่มีทันตภิบาลประจำ มีการจัดบริการแบบหมุนเวียนโดยทันตแพทย์และทันตภิบาลในCUP

c) รพ.สต.ที่ไม่มีทันตบุคลากรประจำและ หมุนเวียน มีการจัดระบบบริการขั้นพื้นฐานส่งเสริมทันตสุขภาพ ในคลินิก ANC WBC โดยบุคลากรสาธารณสุขในรพ.สต. และตรวจฟันเด็กในศพด.และโรงเรียนประถมศึกษา โดยทันตแพทย์หรือทันตภิบาลใน CUP

2.1.5 พัฒนาระบบฐานข้อมูลกำลังคนให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน

2.1.6 พัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาบริการ ส่งเสริม ป้องกัน รักษา ทั้งในระดับปฐมภูมิและ ทติยภูมิ ที่สอดคล้องกับปัญหาและบริบทของพื้นที่และ สอดคล้องกับมาตรฐานการให้บริการของกระทรวงสาธารณสุข โดยสนับสนุนให้เรียนหลักสูตรต่อเนื่องต่างๆ ของกระทรวงสาธารณสุข

2.2 การจัดการด้านงบประมาณพัสดุครุภัณฑ์

2.2.1 การวางแผนงบประมาณจัดซื้อจัดจ้าง

2.2.2 การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานทั้งระดับจังหวัดและ CUP

2.2.3 การติดตาม ประเมินผล และสรุปเพื่อวางแผนงบประมาณปีต่อไป

3. การพัฒนาระบบสารสนเทศที่ถูกต้องแม่นยำ ลดความซ้ำซ้อนของระบบรายงาน

มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมายและแผนงาน เน้นแหล่งข้อมูลจาก

2 ระบบข้อมูลสุขภาพช่องปาก ประกอบด้วย

1. ระบบข้อมูลงานบริการส่งเสริม ป้องกัน รักษา ฟันฟูสุขภาพ แก่บุคคลทั้งในและนอกสถานบริการ

2. ระบบรายงานทรัพยากรซึ่งประกอบด้วยข้อมูลบุคลากร พัสดุครุภัณฑ์ และงบประมาณ

กระบวนการดำเนินงาน

3.1 บริหารจัดการให้ข้อมูลบริการทันตกรรมเข้าสู่ระบบ HDC ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

3.2 กำกับติดตามการบันทึกข้อมูลใน HDC และรายงานข้อมูลป้อนกลับพื้นที่แก่รพ.สต. ในที่ประชุมหัวหน้ากลุ่มงานทันตกรรมทุกครั้ง

3.3 สนับสนุนให้ทันตบุคลากรใช้ข้อมูลจากระบบ 43 แฟ้มและ Health data center (HDC) และข้อมูลอื่นๆ เพื่อการประเมินผลและวางแผนการพัฒนางาน

แผนงานที่ 2 ส่งเสริมป้องกันและเฝ้าระวังทันตสุขภาพตามกลุ่มวัย

กลยุทธ์

1. พัฒนากลยุทธ์ รูปแบบและเทคโนโลยีการ ดำเนินงานส่งเสริม/ป้องกันทันตสุขภาพตาม กลุ่มอายุเพื่อ สนับสนุนเครือข่ายและหน่วย บริการในจังหวัด
2. พัฒนาเครือข่ายและต้นแบบการส่งเสริมสุขภาพ
3. บูรณาการกับกลุ่มงานอื่นๆและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
4. สนับสนุนและเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่เครือข่ายบริการและหน่วยงานต่างๆ
5. กำกับ ติดตามการดำเนินงานป้องกันทันตสุขภาพ ตามกลุ่มอายุของเครือข่ายและหน่วย บริการในจังหวัด

โครงการระดับจังหวัด/อำเภอ ที่ดำเนินงานในกลุ่มเป้าหมายนี้ คือ

1. โครงการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์

1) การจัดระบบบริการทันตกรรมป้องกัน

- การจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์ให้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน
- การตรวจสุขภาพช่องปาก และให้ทันตสุขศึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์
- การฝึกแปรงฟันแก่หญิงตั้งครรภ์ และ Plaque Control Program
- การจัดบริการรักษาหญิงตั้งครรภ์ที่มีปัญหาสุขภาพช่องปาก หรือส่งต่อเพื่อรับการรักษา
- การติดตามเยี่ยมบ้านหลังคลอด

2) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้กิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพ เช่น กิจกรรมพัฒนางานในรพ.สต.

2. โครงการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในคลินิกเด็กดี(9-12 เดือน,18 เดือน)

1) การจัดระบบบริการทันตกรรมป้องกัน

- การจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากเด็กให้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน
- การตรวจสุขภาพช่องปากเด็ก
- การให้ทันตสุขศึกษาและสอน/ฝึก วิธีการทำความสะอาดช่องปากเด็กแก่ผู้ปกครองของเด็กอายุ
- จัดบริการทาฟลูออไรด์วารินิช

2) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้กิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพ เช่น กิจกรรมพัฒนางานในรพ.สต.

3) การจัดกิจกรรมเสริมแรง สนับสนุน ติดตาม

- Empowerment evaluation ในการนิเทศติดตามการดำเนินงาน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

นำเสนอผลงานระดับจังหวัด

3. โครงการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/โรงเรียนอนุบาล

1) จัดระบบบริการทันตกรรมป้องกัน

- จัดทำฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากเด็กครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน
- การตรวจสุขภาพเด็ก ใน ศพด./รร.อนุบาล

- การจัดบริการรักษาเด็กใน ศพต./รร.อนุบาล ที่มีปัญหาสุขภาพช่องปากไปรับการรักษา
- การจัดบริการเคลือบหลุมร่องฟันแท้ตามความจำเป็น
- ส่งเสริมการจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์
- การให้ทันตสุขศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/โรงเรียนอนุบาล
- การจัดบริการทาฟลูออไรด์วานิช

2) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้กิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพ

- บูรณาการกับงานศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ : ตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และประเมินคุณภาพ
- พัฒนาศักยภาพผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก เช่น การตรวจและเฝ้าระวัง การแปรงฟัน การจัดอาหารว่าง การจัดกระบวนการเรียนรู้ การเลิกดูอนิเมะจากขวด งดนมหวานและขนมกรุบกรอบ

- พัฒนาศักยภาพ พ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดูเด็ก ให้สามารถดูแลได้อย่างเหมาะสม มีความรู้และทักษะที่ถูกต้องในการดูแล ควบคุม ป้องกันโรค เน้นการฝึกทักษะการแปรงฟันให้เด็กเล็ก

- พัฒนาระบบบริการสุขภาพช่องปาก ทั้ง “รับ” และ “รุก” โดย ทันตบุคลากรทุกระดับ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอสม. ดังนี้

1. พัฒนาทักษะการทำงานส่งเสริมป้องกันทันตสุขภาพในชุมชนของทันตภิบาล เช่น การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ชุมชน สร้างทีม ให้มีความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมโครงการในชุมชนแบบมีส่วนร่วม มีการสรุป ถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. กระจายและหมุนเวียนทันตภิบาลออกไปให้บริการและสร้างเครือข่ายเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในรพสต.ที่ไม่มีทันตภิบาลประจำให้สามารถดำเนินงานส่งเสริมป้องกันทันตสุขภาพในกลุ่มแม่และเด็กได้

3) การจัดกิจกรรมเสริมแรงสนับสนุนติดตาม

- จัดประกวด ศพต.ฟันดี

4. โครงการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในโรงเรียนประถมศึกษา

1) การจัดระบบบริการทันตกรรมป้องกันในโรงเรียนประถมศึกษา

- ตรวจสุขภาพช่องปากนักเรียนและจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากนักเรียนทุกคนปีละ 2 ครั้ง
- ให้บริการการเคลือบหลุมร่องฟันหรือส่งต่อในเด็ก ป.1 ถึง ป.6
- ให้บริการ Complete case ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
- การจัดบริการรักษาเด็กประถมศึกษาที่มีปัญหาสุขภาพช่องปากหรือส่งต่อเด็กประถมศึกษาที่มีปัญหาสุขภาพช่องปากไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลแม่ข่าย
- ส่งเสริมการจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในโรงเรียนและดำเนินการพัฒนาคุณภาพการแปรงฟัน
- การให้ทันตสุขศึกษาแก่เด็กนักเรียนประถมศึกษา

2) การจัดกิจกรรมเสริมแรงสนับสนุนติดตาม

- ประเมินคุณภาพการเคลือบหลุมร่องฟันและพัฒนาคุณภาพการเคลือบหลุมร่องฟัน
- ประเมินผลและสนับสนุนการจัดบริการของพื้นที่ในโครงการเคลือบหลุมร่องฟัน
- พัฒนาคุณภาพการแปรงฟัน/แปรงเหงือก
- จัดประกวดโรงเรียน no cavity ระดับจังหวัดและสนับสนุนให้เป็นโรงเรียน cavity free ระดับเขต

5. โครงการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในกลุ่มวัยรุ่น

1) การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการดูแลสุขภาพช่องปากในโรงเรียนมัธยมศึกษา “โครงการฟันสะอาดเหงือกแข็งแรง”

- ตรวจสอบสุขภาพช่องปากนักเรียนและจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากนักเรียนชั้น ม.1 ปีละ 1 ครั้ง
- การให้ทันตสุขศึกษาเน้นการดูแลสุขภาพสะอาดของสุขภาพช่องปากและฝึกปฏิบัติจริงการแปรงฟันที่สะอาดและถูกวิธี
- การจัดบริการรักษารายที่มีปัญหาสุขภาพช่องปากหรือส่งต่อไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลแม่ข่าย

2) การจัดกิจกรรมเสริมแรงสนับสนุนติดตาม

- ประกวดภาพกิจกรรม “โครงการฟันสะอาดเหงือกแข็งแรง”

6. โครงการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในกลุ่มวัยทำงาน

1) การจัดระบบบริการทันตกรรมให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาล สสอ. และ รพสต.

- ตรวจสอบสุขภาพช่องปากเจ้าหน้าที่และคืนข้อมูลสุขภาพช่องปากทุกคนปีละ 1 ครั้ง
- จัดบริการรักษาเจ้าหน้าที่ที่มีปัญหาสุขภาพช่องปากหรือส่งต่อไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลแม่ข่าย

7. โครงการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในกลุ่มผู้สูงอายุ

1) การจัดระบบบริการทันตกรรมป้องกัน

- ตรวจสอบสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ
- จัดทำฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ให้บริการรักษาสุขภาพช่องปาก หรือส่งต่อผู้สูงอายุเพื่อการรักษาที่โรงพยาบาลแม่ข่าย
- ให้บริการทันตกรรมฟันฟูลเพื่อให้สามารถบดเคี้ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้บริการใส่ฟันเทียมทั้งปากและฟันเทียมบางส่วนถอดได้

2) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้กิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพ

- ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพในชมรมผู้สูงอายุ
- บูรณาการร่วมกับการดูแลสุขภาพระยะยาว, ผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง, จัดส่งเสริมสุขภาพ

3) การจัดกิจกรรมเสริมแรง สนับสนุน ติดตาม

- ประกวดสุดยอดฟันดี วัย 80 ปี จังหวัดสุโขทัย
- ประกวดพื้นที่ต้นแบบการดูแลผู้สูงอายุแบบบูรณาการดีเด่นระดับจังหวัด
- เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้สูงอายุระดับจังหวัด/เขต/ประเทศ

แผนงานที่ 3 พัฒนาการ องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านทันตสาธารณสุข

ระบบบริการทันตสุขภาพยังคงต้องมีการพัฒนาทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาและเพื่อพัฒนาให้การทำงานเกิดความสะดวก คล่องตัว และทันสมัย จึงต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

กระบวนการดำเนินงาน

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยี รูปแบบและนวัตกรรมด้านสุขภาพช่องปากในระดับพื้นที่
2. บริหารจัดการให้เกิดการเรียนรู้/รับรู้/รู้เท่าทัน และนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนางาน
 - 2.1 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปผลการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน
 - 2.2 สรุปบทเรียนและนวัตกรรม (Best Practice) จากการควบคุม กำกับ นิเทศ ติดตาม การดำเนินงานของพื้นที่
3. พัฒนาระบบพี่เลี้ยงด้านวิชาการและการจัดการความรู้ในพื้นที่
4. จัดทำแผนการพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพช่องปาก
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดต้นแบบการเรียนรู้/ศูนย์การเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ (ทั้งในสถานบริการ โรงเรียน ศูนย์เด็กเล็กและชุมชน)
6. ส่งเสริมและสนับสนุนงานสอนและฝึกอบรมถ่ายทอด ความรู้แก่ บุคลากร นักศึกษา และประชาชน ทั่วไป